

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Quartus de pena da[m]nator[um] respectia superiorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

et deliberatissima. ista cōcurrūt p̄ consci-
entia dicitantē aliqd factū eē in debitu
Et tūc obuiant qñ volūtas nālis dere-
stat in debitu z deliberatiue voluntati
placet. Tūc aut resistunt qñ vtraq̄ in
suo actu vigent. Ex his p̄tz cur in qui-
bus dā vīdētibus sit vermis cōscientie
modicus aut magnus. In damnatis
etiā patz sicut q̄ ibi erit peccati putrefa-
ctio ex hoc q̄ peccatū finaliter remansit
in aia eorū. Ibi erit cōcurus p̄pter pec-
catorū ap̄tissimā visionē. Ibi erit obui-
atio p̄pter voluntatis deliberatiue ob-
stinationē perpetuam. z sinderisis re-
murmurationē. Ibi erit resistentia. qz
ipsa delectatio peccati erit ablata p̄ pene
acerbitatē. z ex hoc ipsi sinderisis for-
tificata actio. z ex h̄ vermis mirabilis
rodēs z puniēs. v̄ba sunt Bonauentū.
Est aut̄ d̄tuplex vermis s̄m omnes
doctores. Prim⁹ de peccato cōmissio a se.
nō qz peccatū. s̄ qz causa demeritoria re-
spectu pene damni. Secundus vermis
est s̄m Seco. tristitia de obstinatione
sua in peccato que ē p̄natio boni hone-
sti siue gr̄e per culpā. vel saltez tristat
de peccato qd̄ cōmissū in vita sua in q̄ nūc
sine remissioe dimissus ēz derelictus
nō quidē tristat de hoc vel de hoc s̄m
se. qz talis est p̄natio boni moralis.
s̄ qz demeritum respectu pene damni
Tertius vermis ē s̄m Alb. sup̄missas
de bono a seipso omisso qd̄ si fecisset
minora mala sustineret. Et s̄m Alb.
ibidē. Si tres vermes nūq̄ perpetue
crescēt nec decrescent. qz sunt de p̄ri-
orū de necessario. Quart⁹ vermis est
s̄m eundē de malo cuius ipse potuit
esse causat fieret in alio. z ille vermis
crescēt mitigabit. Si em̄ p̄ malū suū
causa est mali in alio. toties crescēt ver-
mis quoties crescēt dilatat malū il-
lud in alios q̄s inuoluit. Et hoc sen-
su dicit Amb. q̄ ignorat pena Arrii.
qz nescit q̄ errore ei⁹ sunt subuertēdi.

Si autē cā sultyt bonū fieret toties de
crescit vermis quoties bonū illud mul-
tiplicabit. s̄ Alb. Quintus vermis vt
dicit Tho. vbi plus est corporalis qd̄am
modo. P̄t̄ m̄qt̄ et̄az dicit q̄ p̄ vermē
spūalē caro affligetur. s̄m q̄ passioes
anime redundāt in corpus. z h̄c. z in
futuro. Vñ Eccl. vij. Vindicta car-
nis impij ignis z vermis.

Capitulum. iij.

Tertio p̄ncipali videlz de pe-
na damnatorū respectu supiorū
Notādū. q̄ talis in genere tri-
plex ē. Prima est substractio celestis so-
laciū hoim beatorū z angelorū. z alliga-
tio ad carcerē inferni in societate pec-
catorū z demonū. Secda ē p̄natio triū
doru aie. z adeptio ipsius oppositiois.
Tertia est certitudo de interminabil-
tate oim p̄saratū penarū. z de redēpi-
one despatio. Prima in quā pena est se-
ptuplex. Prima ē q̄ palatio amenissi-
mi celi p̄nabunt. qd̄ ē patria oi rōnali
creature desiderabilissima. Sic centrū
terre quib⁹. ita aie centrū ē celū. Secda
est q̄ infernali loco igneo p̄petue con-
tēplando alligabūt. Vñ Matth. xxv.
Ite maledicti in ignē eternū. Tertia
est p̄natio nālis societatis ad beatos
hoies a quibus tot gaudia deberēt rec-
pere q̄t sūt beati homies. Quarta est
ademptio societatis damnatorū hoim
de quibus tāto plures tristitias recipiēt
quāto plures damnati existūt. Quinta
est p̄natio societatis angelice natu-
re. q̄ propinqua est n̄e aie. de quorū
angelorū societate gaudere possent. sic
de hoim societate. Sexta est introit⁹
ad societate demonū infinitorū qd̄am
modo. a quibus etiā tot mala recipi-
ent. quot sunt deformissimi demones
Septima ē societatis pessimi demonis
et turpissimi luciferi. Que omnia iro-
tatur ibi in verbis xp̄i. Qui parat⁹ est
diabolo. et angelis eius. Secunda

pena est puatio trium dotū anime. et adeptio oppositorū ei⁹. **A**ia em̄ bñōū habebit p̄mōvisionē dei clarā. q̄ deco- rat intellect⁹ in mun⁹ fidei hic habite. **S**cōdō cōprehēsiōnē dei q̄ p̄ficiet me- moria in munus sp̄s. **T**ertio fructūz dei delectabilissimā q̄ quietabit volū- tas in mun⁹ charitatē. v̄t docet **T**ho. in. iij. dist. xli. **S**ic aia dānati q̄nq; pe- nas eduerso habebit q̄ru; q̄libet qd̄- ammō in infinitū excedet oēs p̄noia- tas penas gehēne. v̄t dicit **C**hryso. de repatōe lapsi. **S**ic creator excedit cre- aturā. qz oblecta triū dotū sunt in in- finitū. verū. ens z bonum. q̄ opposita sunt. falsissimū. miserrimū z pessimū. **S**ic igit de⁹ delectabilissimū z sumuz bonū obiectū ē bñs. itaz diabolus sez sathan ē summū z terribilissimū ob- lectum dānatis. **C**ui⁹ em̄ obiectū ē opti- mū. ei⁹ oppositū ē pessimū. **P**ria igit pena ē puatio visūz bñifice z oim̄ ibi scibiliū q̄ vidisset si nō in mortali defū- eius cēt. **H**ōe hui⁹ puatiōis intellect⁹ perpetuā sitim nālem patiet aia dāna- ta. qz s̄m̄ p̄hm̄. i. mecha. **D**is hō nālit scire d̄siderat. **E**t p̄t̄ p̄mētator **T**uer- rois exponit. nō quietat intellect⁹ nisi sūmū vez fuerit adept⁹. **H**ac sit̄ ania nō corp⁹ diuisis in inferno s̄riebat. cuz ait. **M**itte lazay vt intingat extremuz digiti zc. **S**cōda pena correspons dēs in gratitudinē fidei ēvisio perpetua oim̄ deimonū z aiaz turpissimarū. p̄sertim pessimi demonis. **D**e q̄ **D**ant. xxv. **Q**ui patus est diabolo z angel⁹ ei⁹. **E**t sic p̄m̄et̄ intellect⁹ acerbissime. **Q**ua- lis aut̄ sit pessimi demōis facies. hāc describit **J**ob. xij. sub s̄st̄udine dicēs **S**ternutatio ei⁹ splēdor ignis. z ocli ei⁹ sic palpebre diluclli. de ore eius lā- pades p̄cedūt. sicut rede ignis accēse. **D**e narib⁹ ei⁹ p̄cedit fumus sicut olle succēse atq; feruētis. anhelitus ei⁹ p̄- nas ardere faciet flamma de eius ore

egredif. in collo ei⁹ morabit formido. z facie ei⁹ p̄cedit egestas. **S**up quo **A**lb. vbi. s̄. **S**ternutatio diaboli ē p̄f- simus conatus malignādī. **S**plēdor ignis dicit nō a claritate. s̄ a terribili- tate z crematōe. **O**cli ei⁹ tremebūdi. vbi intelligit furia demōis sicut i tra- ctis. **D**s aut̄ q̄ loq̄t ad aiam emittit lā- pades. qz incēdit aias. z cogitatōes in malū. **D**e narib⁹ eius. i. a capite. vnde p̄cedere d̄z discretio. p̄cedit fumus de mētis p̄cupiscēt̄ez furor irrationis **H**abit⁹ inq; volūtatis p̄nas ardere facit. i. impios igne infernali succēso **C**ollū ei⁹ est ceruicosa supbia ipsi⁹. in qua est formido. qz plus audez supba temeritas q̄ possit explere. **E**t egestas ois boni p̄cedet facie ei⁹. **T**ertia pena est puatio sūme p̄fectōis diuie z etiaz amicitie quaz tñ oim̄s aia desiderat nāliter qz a deo p̄rimo p̄cessit. **D**nde .j. **E**th. **D**ia bonū appetit. q̄ optimū maxie. **E**t .j. confes. **A**ug. **F**ecisti nos domie ad te. z inquietū est cor nostrū donec req̄scent in te. **E**rūt em̄ in sum- ma distātia a celo. beatisz deo. quozū adeptiōnē nūq; habebūt. **Q**uarta pe- na ē adeptio sūme miserie. **I**ntus z ex- tra. sup̄iaz infra. a dextris z a sinistris antez retro. **D**e sicut diligētibus deū oia in bonū cooperabunt̄. **I**ra deum odientibus oia cooperent̄ in malum corfidēs sp̄s. quam in creaturas deo postergato postuerunt. z sic memoria dānatorū erit miserrima. **Q**uinta pena loco fructūz delectabil⁹ beatorū erit in damnatis mistictaz dolor oia p̄fata d̄is. **T**ertia p̄ncipal̄ pena cōplens oem̄ miseriā est certitudo de p̄peruita- te penay oim̄ supradictay xpo dicēte **I**te in ignē eternum. **E**t in symbolo. **Q**uoyō mala egerūt ibūt in ignē eter- nū. **E**t hec est fides catholica. quā nisi q̄sq; integre firmif z inuolabiliter cre- diderit saluus esse nō poterit. **E**t sicut

fm Aug. nō esset pfecte quis beatus
deū clare vidensz eo fruens nisi esset
de perpetuitate istoz certus. Sic suo
mō etiaz certitudo de nulla redēpitōe
cōplet miserā damnatoz. Et pōt dici
tristitia absorptiua fm Sco. sup. iij.
carētia beatitudinis qz eius desiderū
maxie specialit inest nature sibi sine
freno iusticie derelictē. eiusdē em bea-
titudinis perpetua carētia pcepta cō-
Dristat totū absorbēdo. h ille. **D**ubita-
ta circa pmissa. virū consideratio pe-
nay inferni plus moueat ad dimitte-
dū pctāz seruāda mandata q̄ p̄sidera-
tio gaudioz celli. hū. fm mgrm Hen-
ricū de bassia. sup. Gen. distinguēdo.
Sūt em tria genera hoim. Quidam
carnalesz mūdani. Alij sunt sensua-
lesz impfecti. Tertij vō sunt spūales
z pfecti. De p̄mis ergo dicēdū q̄ mū-
danosz carnales fidē habentes plus
mouēt pene inferni q̄ gaudia celli. qz
.i. Cor. ij. Nialis hō nō sapit ea q̄ dei
sunt. imo talibz gustū insectū hūitibus
spūalia desipit v̄sqz ad nauseam. P̄t
mos etiā plus mouet cōminatio pre-
sentis seculi q̄ futuri. quia pene p̄tis
seculi sunt cōter p̄ xp̄tentiā note. s̄lt
et bona puata sunt anide amara. De
secūdis dicēdū q̄ p̄missio bonozū tē-
poralū plus mouet impfectos q̄ p̄-
missio celestūz spūalium. **D**obcām
in veteri testamēto vbi nullus celū in-
trauit q̄ lex suspēcta fuit. deus p̄mis-
sit spūalia. z cōminat est penas graues
trāsgressoribus. h̄ in nouo testamēto
p̄trariū x̄ps fecit. laudādo paup̄tatē.
z neminē occidēdo. qz lex est charita-
tis p̄fecte. Tū sicut fm Aug. in veteri
testamēto pauci erāt p̄fecti. z p̄ tante
ad nouū testamētū p̄tinebāt q̄ eius le-
gem in paup̄tate seruauerūt. Ita ho-
die in nouo testamēto multī sunt ad
vetus testamētū p̄tinentes moribz. q̄s
plus moueret ad dei seruāda mandata

promissio presentū temporalū q̄ fu-
turoz. z s̄lt cōminatio penay ciuiliū
Dz hec x̄ps nec dare hic nec p̄mitte-
re voluit. qz ob talē respectūz mādata
implere. nō eēt salutare multoz. h̄ tūc
est salubre q̄n ob dei bonitatē p̄ncipa-
liter p̄cepta fruamus. **D**e tertijs dicen-
dū. q̄v̄ plurimū salubrius mouet iu-
stosz p̄fectos meditatio gaudioz celli
q̄ meditatio penay inferni. licet vira-
q̄ salubriter moueāt. **P**rimū p̄z quia
cōsideratio b̄nficioz excellētū z p̄nci-
paliū est efficacior in causando amo-
rē dei intuitū sue bonitatis p̄cise q̄
sit cōsideratio b̄nficioz min⁹ p̄ncipali-
um. **S**ecūdū p̄z. qz p̄tēplatio penay
inferni facit bonosz iustos ferri i deū
p̄ dilectionē inq̄tus s̄me iust⁹ est. sic
meditatio gaudioz celli facit ip̄m ama-
ri inq̄tū s̄me plus ē liberalis z bon⁹
Dicit aut notāter v̄ plurimū. qz p̄side-
ratio penay pōt etiā haberi cū mori
no marie dei bonitatis. Ip̄se em tāq̄
p̄ssimus pater maxime nos diligēs
penas inferni idcirco instituit v̄ ab eo
p̄fugi ip̄is inspectis v̄ndiqz male su-
scepti ad eū redeam⁹. Et sic h̄nt pene
inferni rōnez maximī b̄nficij. z p̄ p̄is
charitatiue mouere ad deū.

Capitulū. v.

Dextremo de p̄mis seruantijs
decalogū. tertius tractat⁹ erit.
videlz de gaudijs future beati-
tudinis. De quibus tria etiam sunt vi-
denda. **P**rimo de gaudijs exteriori-
bus quinqz sensuum. **S**ecundo de in-
terioribus. **T**ertio de superioribus. ex-
teriora sunt i genere quattuor celim.
scz celli collocatio. mūdi renouatio.
q̄nqz sensuū actuario. votū q̄tuor cor-
poris. z trium aie collario. aureolarz z
fructuū datio. beatoz associatio z x̄pi
hūanitatē sensatio. **P**rimus ē celli
collocatio. Est aut celū in q̄ collocant
beati fm doctores in. ij. dist. ij. dicunt